

INUIT ATAQATIGIIT INATSISARTUNI

4 Marts 2026

UPA2026/173

Inatsisartut Suleriaasianni § 33 naapertorlugu aalajangiiffigisassatut siunnersuut imaattoq matumuuna saqqummiuppara:

Inuiaqatigiit nunatsinni tarnikkut peqqinnerulernissaannik siunertaqarluni periusissiamik UPA2027-mut Naalakkersuisut suliaqaqqullugit peqquneqarnissaanik Inatsisartut aalajangiiffissaattut siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Nivi Rosing, Inuit Ataqtigii)

Tunngavilersuut:

Ukiorpanngortuni nunatsinni ukiumut imminut toquttartut 40-60-illu akornanni amerlassuseqartarput.

Inuiaqatigiinni imminut toquttarneq, imminut toqunnissamik eqqarsaateqarlunilu siorasaarisoqartarnera ajornartorsiutaavoq annertoq, piaarnerpaamik iliuuseqarfigisariaqagarput.

Ukiorpassuarni nukippassuit atorlugit pinaveersaartitsineq ingerlanneqartuarsimavoq. Ajornartorsiutilli sorlai tikillugit iliuuseqartoqartarsimannginneranut ersiutaavoq, nunatsinni imminut toquttartut imminulluuniit toqunnissaminnik eqqarsaateqartartut amerlassusaasa appartinneqarsimannginnerat. Ilisimatusarnikkut misissuinermi paasineqarnikuuvoq tarnikkut timikkullu kingunerluutit, kinguaariinni arfineq-marlunni ingerlasartut.

Nunasiaataanitsinniit trauma pigilernikuusarput mamisartariaqakkatta ilagaat. Taamatullu aamma inuiaqatigiinni tarnikkut peqqinnerulernissatsinnut aaqitassaarluta amerlasuunik.

Inuiaqatigiit nukittuut tamakkiisumik angussagutsigit, tarnikkut peqqissuseq Nunatsinni qaffassartariaqarparput. Ilisimasallu katersorneqarsimasorpasuit tunngavigalugit periusissiortoqarnissaa piffissanngorpoq. Naak imminut toquttarneq akiorniarlugu periusissiaq Qamani atuutsinneqaraluartoq, periusissiamut tassunga nukittorsaaqataasumik, inuiattut tarnikkut anersaakkullu maminarsarnissatsinnut, inuunerluuteqarnittalu qaangernissaannut siammasinnerusumik tarnikkut peqqissuserput pillugu periusissiornissaq pisariaqartoq isumaqarpunga.

Periusissiornermi Issittormioqatigut aamma naggueqatigut, uatsituulli Nunasiaataanikuunerminnit nalaataqarsimasut suleqatiginissaat piukkunnarpoq. Taakkumi imminut toquttarneq ajornartorsiutigaa. Ajornartorsiullu pigisartik taanna ataavaartumik mamisarnissaannut suliniuteqartuupput isumassarsiorfissaqqissunik.

Taakku isumassarsiorfiginerisa saniatigut, nunatsinni ilaatigut misissuineq 2021-meersoq Kalaallit Nunaanni 15-34-nik ukiullit akornanni eqqarsartaatsikkut peqqissuseq pillugu nalunaarusiaq taavalu 2018-imiit 2024-mut Kalaallit Nunaanni meeqqat peqqissusiisa aamma atugarissaarnerisa ineriartornerat pillugu nalunaarusiat atorluarnissaat avaqqunneqarsinnaangilaq. ¹Taakkunanimi ilisimalerneqartut sutigut iliuuseqartariaqarnitsinnik, tassa mamisartariaqarnitsinnik ersersitseqataammata.

Taakkunani paasisat ilaat makkuupput:

- Innuttaasut 30-40%-ii meeraanermi angerlarsimaffimmi persuttaaneq nalaassimagaat.
- Arnat 40%-ii 18-iliinginnermi kinguaassisiutigut atornerlugaanikuusut, taakkunanngalu 22%-iinnaat taamaattunik nalaataqarenermi ikorsiinissamut neqeroorfigitissimasut. 1%-iinnaat pinartumik pisoqarsimatillugu ikiunneqqaartartunit ikorsarneqarsimallutik. 14%-ii tarnip pissusaanik ilisimasalimmik attaveqateqarsimapput. 20%-illu meeraanermi kinguaassisiutigut atornerlunneqarsimasut ikorsiisartunik attaveqateqarsimanatik. 18-34-nik ukiullik misissuineri 61%-it inuunermini persuttaaneq misigisimallugu nalunaarsimapput. Inuusuttut 1/3 misiginikuaat imminut toqunnissamik eqqarsateqarlutik, taakkua iluanni 2/3 imminut toqunniarlutik misiliisimallutik.

Kisitsit makkua pimoorussilluni suliaassapput, pinaveersaarsinermik, ikorsiinermik pitsaaliuinermillu tigussaasunik suliniuteqarnikkut.

Ilaatigut taakku tunngavilagugit Naalakkersuisut pequakka misissuinerpassuit katersoriarlugit taakku aallaavigalugit tarnikkut peqqissuseq pitsanngorsarniarlugu periusissiusasut. Inuiaqatigiit peqqissut pilersikkumallugit, inuunerluuterpassuillu alliseequtaalersimasut qaangernissaat alloriarfigalugu - kingulissagut nukittuut inuunerissut anguniarlugit.

Pisortanut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunerisassai:

Siunnersuut A/C-tut siunnersortip ukioq affaanik sulineratut 250.000 koruuninik naleqassaaq.

Namminersortunut aningaasaatigut allaffissornikkullu kingunerisassai:

Soqanngilaq.

Innuttaasunut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunerisassai:

Soqanngilaq.

¹ https://www.sdu.dk/sif/-/media/images/sif/udgivelser/2026/national_rapport_kal.pdf

https://www.sdu.dk/sif/-/media/images/sif/udgivelser/2021/mental_sundhed_unge_grl.pdf